

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Bosanci u Dervišu i Smrti

Meša Selimović

Hasan se sjetio kako je u Carigradu govorio o plemenitosti svojih zemljaka, i smijao se. Srećom po sebe, nikom ništa nije zamjerao, nije se ni žalostio, sve što mu se desilo primio je kao žestoku šalu. Drugi su još gori, rekao je, braneći, čini mi se, više svoj raniji zanos nego istinu. Za dvije-tri godine opet ih je zavolio, navikao se on na njih i oni na njega, počeo i da ih cijeni, na svoj način, s podsmijehom, ali bez zlobe, poštujući više život i ono što postoji u njemu nego svoje želje o njemu. – Pametni su ovi ljudi – rekao mi je jednom, s onom čudnom mješavinom podrugljivosti, i ozbiljnosti, koja me često zbunjivala. Primaju nerad od Istoka, ugodan život od Zapada; nikad ne žure, jer sam život žuri; ne zanima ih da vide šta je iza sutrašnjeg dana, doći će što je određeno, a od njih malo šta zavisi; zajedno su samo u nevoljama, zato i ne vole da često budu zajedno; malo kome vjeruju, a najlakše ih je prevariti lijepom riječi; ne liče na junake, a najteže ih je uplašiti prijetnjom; dugo se ne osvrću ni na što, svejedno im je šta se oko njih dešava, a onda, odjednom, sve počne da ih se tiče, sve isprevrću i okrenu na glavu, pa opet postanu spavači, i ne vole da se sjećaju ničeg što se desilo; boje se promjena jer su im često donosile zlo, a lako im dosadi jedan čovjek, makar im činio i dobro. Čudan svijet, ogovara te a voli, ljubi te u obraz a mrzi te, ismijava plemenita djela a pamti ih kroz mnoge pasove, živi inadom i sevapom i ne znaš šta nadjača i kada. Zli, dobri, blagi surovi, nepokretni, olujni, otvoreni, skriveni, sve su to oni, i sve između toga. A povrh svega, moji su i ja sam njihov, kao rijeka i kaplja, i sve što govorim kao da o sebi govorim. Najzamršeniji ljudi na svijetu. Ni s kim istorija nije napravila takvu šalu kao s nama. Do juče smo bili ono što danas želimo da zaboravimo. Ali nismo postali ni nešto drugo. Stali smo na pola puta, zabezeknuti. Ne možemo više nikud. Otrgnuti smo, a nismo prihvaćeni. Kao rukavac što ga je bujica odvojila od majke rijeke, i nema više toka ni ušća, suviše malen da bude jezero, suviše velik da ga zemlja upije. S nejasnim osjećanjem stida zbog porijekla, i krivice zbog otpadništva, nećemo da gledamo unazad, a nemamo kud da gledamo unaprijed, zato zadržavamo vrijeme, u strahu od ma kakvog rješenja. Preziru nas i braća i došljaci, a mi se branimo ponosom i mržnjom. Htjeli smo da se sačuvamo, a tako smo se izgubili, da više ne znamo ni šta smo. Nesreća je što smo zavoljeli ovu svoju mrtvaju i nećemo iz nje. A sve se plaća, pa i ova ljubav. Zar smo mi slučajno ovako pretjerano mekani i pretjerano surovi, raznježeni i tvrdi, veseli i tužni, spremni uvijek da iznenadimo svakoga, pa i sebe? Zar se slučajno zaklanjamo za ljubav, jedinu izvjesnost u ovoj neodređenosti? Zar bez razloga puštamo da život prelazi preko nas, zar se bez razloga uništavamo, drugačije nego Džemail, ali isto tako sigurno? A zašto to činimo? Zato što nam je svejedno. A kad nam nije svejedno, znači da smo poštteni. A kad smo poštteni, svaka

čas našoj ludosti!

Derviš i smrt, Svjetlost, Sarajevo, 1968, pp. 348 & 415-16 Objavljeno s dozvolom porodice Meše Selimovića

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.